

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marțis, Joia și Sâmbata

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Intregirea venitelor preoțesci.

Tocmai acum este în curgere adunarea datelor în afacerea întregirii venitelor preoțesci, în virtutea articolului de lege XIV. din 1898, care pune în vedere întregirea venitelor preoțesci. Precum se știe, întregirea e condiționată de la calificarea personală a preoților. Actualii preoți cu 8 clase din școlile medii și cu cursul teologic de 3 ani, în cei trei ani următori (1899, 1900 și 1901) pot aspira la întregirea venitelor până la suma de 1200 corone, și de la 1901 încolo până la suma de 1600 corone, toți ceilalți însă numai la jumătatea acelei sume pot aspira.

Nu întrăm acum în analiza legii, spre a scote la ivelă părțile ei gravaminale, căci fiind legea acuma sancționată, o astfel de analiză nu ar avea nici un folos practic.

Cine s'a ocupat cu această lege de mare importanță pentru dezvoltarea lucrurilor în biserică noastră, cine a cetit cu atențiune gravaminele bisericii noastre adresate în mod oficial parlamentului țerei noastre, acela s'a putut convinge, că biserică și-a apărut cu destulă demnitate punctul seu de vedere, și în privința acestei biserici noastre — ca în multe alte cesțiuni — s'a aflat izolată în lupta contra curentului, care ici colea transpiră și din această lege.

Rămâne acum să se pronunțe sinódele noastre eparchiale în meritul acestei legi.

Pronunțarea se poate face numai în 2 direcțiuni.

Sau ne folosim acum de beneficiile legii, așa precum ea le formulază acum, și în acel cas cei îndreptățiți se adresează guvernului pentru întregirea dotațiunii în termenul preclusiv din lege, sau nu ne folosim de acele beneficii, și atunci în termenul fixat nu prezentăm cerere pentru întregire.

Dacă până la 16 Iulie 1899 nu promovăm cerere pentru întregire, în cazul acela perdem dreptul de a mai putea reflecta la ajutoriu personal pentru preoțimea noastră lipsită, și perdem dreptul cât timp va avea valoare această lege.

În direcțiunea această legea este facultativă. Se pot adresa cereri pentru întregirea venitului dela preoții cari aspiră la întregire, și cererile se promovéză la ministrul de culte prin respectiva autoritate bisericăscă. Cererea însă o poate face și autoritatea bisericăscă, se înțelege în favorul respectivilor preoți din parochii.

Facultatea e pusă deci în mâna autorității bisericesci, și este bine așa chiar și pentru responsabilitatea cea nespuse de mare față cu posteritatea, căci nu este eschis cazul ca unul sau altul dintre preoții actuali, din diferite motive, pe cari aici nu le cercăm, să nu facă cererea pentru întregire.

În cazul acesta, dacă dreptul de însinuare ar fi legat numai de persoana respectivilor parochi, atunci acestia ușor ar putea prejudeca drepturilor următorilor lor, ar renunța la drepturi,

cari asemenea ușor ar putea avea fuste urmări pentru următorii lor.

Dreptul de însinuare însă e rezervat și autorității bisericesci, care poate judeca mai calm, și trebuie să judece mai calm, având în vedere interesele generale ale bisericii, cari nu se îngropă deodată cu cele personale ale cutărui paroch, care dispunând de ale sale, nu poate periclita cele generale bisericesci.

E timpul ca vederile să se cristalizizeze în scurtul timp cât mai avem până la sinódele proxime eparchiale, și presa noastră are sfânta datorință să se ocupe cu această cesțiune și să o tracteze cu demnitatea și serioșitatea, ce o reclamă interesul bisericii.

În stadiul de aji al cesțiunii, se face tot ce e posibil, fără a prejudeca fie în o direcțiune, fie în alta, și ceea, ce face acum biserică, nu prejudecă în nici o direcțiune.

La locul prim vor avea să se pronunțe sinódele eparchiale, și consistoriile au sânta datorință de a aduna întreg materialul, a-l grupa după natura sa, și a veni cu propuneri pozitive, după cum reclamă interesele generale ale bisericii.

Consistoriile eparchiale sunt în pozițiune de a cunoșce mai bine starea materială a parochiilor, isvórele din cari se adună dotațiunea preoților.

Consistoriile eparchiale sunt în pozițiune de a cumpăni întru cât în situațiunea actuală mai putem face apel la poporul nostru, precând alte biserici tocmai din apăsarea poporului nostru și pentru puțină tacsă sidoci-ală, au făcut armă de proselitism contra bisericii noastre.

Consistoriile eparchiale sunt chemate să clarifice sinódule, întru cât mijlocele adunate din centru sunt suficiente pentru a asigura o dotațiune cinstită preoțiilor și protopresbiterilor, căci starea de aji nu se mai poate tolera.

Dacă votul sinódelor va fi unanim în una sau alta din cele 2 direcțiuni, atunci vom avea un pronunțament al bisericii, și nu va mai fi necesitate de convocarea unui congres național-bisericăsc.

Astăzi numai atâta.

Biserică „catolică“.

II.

Să ne întórcem iarăși la 16 Iulie 1054.

În anul 1054 s'a desbinat biserică occidentală de cea orientală, și nu precum susțin teologii occidentali, că biserică orientală s'a desbinat de cea occidentală!

Causa principală la desbinarea această a fost pe lângă multe alte novațiuni în biserică occidentală: 1) „filioque“ și 2) primatul episcopului roman.

Ad. 1. Biserică occidentală a admis violarea simbolului credinței, prin introducerea lui „filioque“ în încheetura a VIII. a simbolului, că adevărat Duchul sfânt porcede dela Tatăl și dela Fiul.

Simbolul credinței a fost compus de cele două sinóde ecumenice din 325 și 381, este întărit și de celelalte sinóde ecumenice, cari amenință totodată cu grea pedepsă pe acela care ar cuteza de a adăuga ceva la simbol sau a-l scurta cu ceva!

Acum prin acest unic pas, biserică occidentală s'a depărtat dela credința bisericii vechi ecumenice, deci și caracterul credinței bisericii occidentale nu poate fi catolic, asemenea credinței bisericii ecumenice! Titlul „adevărat catolic“ se cuvine deci astăzi numai bisericii ortodox-catolice sau bisericii orientale, care a păstrat, păstrează și învață în curăție și întregitate până aji doctrina bisericii vechi ecumenice.

Ad. 2. Episcopul Romei voiește să aibă primatul autorității și jurisdicțiunii în întreaga biserică, adevărat să fie capul întregii biserici. Această poftă necreștină se respins-o biserică orientală, căci Iisus a încredințat ocărmuirea vizibilă a bisericii sale apostolilor și urmașilor lor, adevărat episcopilor, iară ca cap nevizibil al bisericii, rămâne pe toți vecii Iisus Christos însuși. Această are temei în s. scriptură și tradițiune.

Puterea erarhică în fiecare biserică particulară culminează în episcopul ei; însă puterea erarhică a mai multor episcopi nu se poate concentra întru o persoană, în un episcop, ci în mai mulți episcopi la un loc, sau altfel dis, în adunarea respectivilor episcopi. Drept aceea și un episcop poate fi supus numai adunării episcopilor unui sinod.

Sinódele sunt particulare, și universale, adevărat ecumenice. Dacă mai multe biserici particulare sunt supuse sinodului particular, apoi toate bisericile particulare sunt supuse corpului întreg al episcopilor, adevărat sinodului ecumenic. Așadară suprema putere spirituală în biserică creștină culminează în sinodul ecumenic.

Așa ne învață s. scriptură și istoria bisericească, și acest adevăr pozitiv și neresturner l'au practicat s. apostoli cu privilegiul unei certe iscate în Antiochia relativ la tălărea împregiur și alte ceremonii, adunându-să în Sinod la Ierusalim. Cearta iscată a fost delăturată nu prin autoritatea unui apostol, ci prin autoritatea întregului colegiu apostolic. Propunerea apostolului Iacov și nu a ap. Petru, a fost de sinod primită! Au nu s'a supus ap. Petru hotărării sinodale?

Papa Romei este, ca fie-care episcop adevărat creștin, urmaș al apostolilor, și nu „al lui Petru“, căci mandatul apostolic a fost unul și același pentru toți apostolii, cari au fost de asemenea întreolaltă! A fi urmaș al lui Matia nu este tot atât de onorific ca a fi urmaș al lui Petru?

Tocmai ceea ce Iisus în trei rânduri a reprobat la apostolii săi, acea însușire păgână o susține biserică occidentală! Episcopul roman voește a se înălța peste toți episcopii și a sta mai presus chiar decât sinódele ecumenice!

Asta e a doua cauză principală la șisma cea mare în biserică creștină din 16 Iulie 1054.

Care biserică a ramas în unitate bisericăscă? Lucrul e foarte clar, că biserică orientului cu cei patru patriarhi ecumenici!

Cine a părăsit unitatea bisericăscă în 16 Iulie 1054, orientalii sau occidentalii?

Se înțelege de sine, că occidentalii s'au desbinat de Orient și nu Orientul de Occident!

Șismatici deci sunt occidentalii sau romano-cat., și nu orientalii sau ortodocs-catolicii!

Mai departe, cum am dis mai sus, biserică orientală a rămas credincioasă credinței bisericii vechi ecumenice, cea occidentală a schimonosit dogma despre purcederea Spiritului sfânt, deci ea este, pe lângă șismatică, și eretică.

Ioan Becul, un teolog erudit din secolul 13, dis impăratului bizantin Michail Paleologul, că e foarte cruțător dacă numește biserică latină „șismatică“ și nu eretică.

Biserică occidentală, îmbogățindu-se cu avere lumescă, a căutat cu mijlocele cele mai condamnabile, a-și supune biserică orientului, așa mai cu seamă la a. 1274 în Lyon și apoi la sinodul din Ferrara și Florența între anii 1438-1439.

Biserică orientală a suferit mai puțin din partea mohamedanilor decât din partea occidentalilor!

În decursul timpului a succes bisericii occidentale sau latine, de-a abate, prin mijlocirea guvernelor respective, pe mulți credincioși de la biserică ortodocs-catolică.

Care a fost sörtea bisericii ortodocs-catolice între Rutenii din Rusia-Mică, Podolia Volhinia, Rusia-Năgră, Rusia-Albă, Litvania și Galiția? Ce activitate a desvoltat între Rutenii de confesiunea ortodocs-catolică de pildă regele polon Sigismund III (1588-1637) în interesul bisericii latine? Nu domnea în părțile amintite pentru creștinii ortodocși o înveștiune mai barbară decât cea în Spania contra Jidanilor și Arabilor? S'au unit episcopii ortodocși din Galiția și anume a Psemislului în a 1692 și a Leovului în a 1700, fără a fi împinse la acest pas și spre a scăpa ast-fel de prigoniri?

Care a fost sörtea metrop. Atanasii din Alba-Iulia după unirea sa în a. 1700?

Biserică occidentală se numește astăzi biserică romano-catolică sau latină.

Biserică particulare, ortodocs-catolice, unite cu biserică romano-catolică poartă numele: „biserică greco-catolică“.

Biserică orientală, care nu a voit să se închine idolului papistaș din Roma, și a rămas întru toate credincioasă bisericii vechi creștine, poartă numirea: în Ungaria, Dalmația și Bucovina: bis. gr. orientală.

Această numire nu e cea corăspunătoare și adevărată, ce se cuvine bisericii noastre.

Biserică noastră e unică biserică adevărat creștină și trebuie să poarte numirea: „biserică ortodocs-catolică, adevărată drept mărire de-a totă lumea“.

Catolicitatea bisericii orientale cumpește mai mult decât cea a bisericii occidentale și celei unite!

Biserică occidentală preferă a elasa numele „romano“ și se folosește de cel din urmă, exprimând „biserică... catolică“.

Mulți fiii ai bisericii dreptmărire a răsăritului cred că întru adevăr catolică e numai biserică latină sau occidentală. Dilnic se aude frasa: La catolici nu-i ca la noi... etc. Ei bine, suntem noi fiii bisericii ortodocs-catolice în drept să tolerăm atari espreșiuni? Dacă fiii bisericii occidentale sunt catolici, ce suntem noi atunci? poate acatolici, adevărat necatolici? (cum ne numește guvernul unguresc óre-cum oficios în legile sale mai nouă despre întregirea salariilor preoților!.. Red. „Tel. R.“)

Papistașii au abusat de credința noastră, numindu-ne în Austria și Ungaria până nu demult „acatolici“, sau greco-neușiți, până ne-au încuviințat numirea „gr.-or.“

Suum cuique.

Biserică orientală sau gr.-or., este unică biserică creștină adevărat catolică. De aceea fiii bisericii trebuie să iee această la cunoștință și să nu tolereze abuzul ce se face în Bucovina, și nu mai puțin și în regatul România, cu numirea „catolic“!

Finesc cu adausul că biserică noastră fiind cea adevărat catolică, fiii bisericii noastre să se numescă ortodocși-catolici.

Revista Bisericească.

Los von Rom.

Din Viena se telegrafiază:

Deputatul dietal Kittel, a trecut Sâmbătă în 8 Apr., cu toată familia sa, dela religia papistașă la cea protestantă.

Deputatul Iro s'a înștiințat Luni la antistia cercuală, că iese din legăturile cu biserică apuseană, primind el confesiunea protestantă, iar soția sa pe cea așanimită „catolică-veche“.

Deputatul Schönereer asemenea va face trecerea la protestantism cu toată familia, cât mai curând.

Băncile noastre.

În numărul mai nou al seu, „Revista Economică“ din Sibiu, la care lucrează mai ales specialiști în chestii de bănci, financiare, și a căror judecată este deci, în aceste materii, de aprepțiat, — continuându-și spicuirile asupra adunărilor generale din estan a băncilor române, însoțește mai pe fiecare cu câte o mică observare critică. Ținem să remarcăm și noi aici unele din ele.

„Ardeleana“. Dând samă despre starea institutului de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie, „Rev. Econ.“ observă:

„Institutul acesta continuă a se consolida din ce în ce mai mult; cu dotațiunea anului curent de fl. 7900, totalul rezervelor va atinge respectabila cifră de peste fl. 144.000; și va întrece cu circa fl. 17,000 jumătatea capitalului social.

„In ce privește efectele publice, institutul acesta ocupă — abstracție făcând de „Albina“ — locul cel dintâiu între toate institutele noastre de bani, căci posedă în efecte (inclusive efectele fondului de pensii) considerabila sumă de peste fl. 80.000. Ceea-ce am dori este, ca pentru completarea interesantelor date statistice, ce institutul acesta publică la finea raportului seu anual, pe viitor să se dea și un conspect, din care să se vadă că anume în ce efecte sunt plasate rezervele“.

Despre „Cassa de păstrare (reuniune) din Seliște“, scrie:

„Bilanțul acesta este unul dintre cele mai frumoase din câte ni-s'au prezentat în anul acesta. Față de capitalul social de fl. 13.000, rezervele s'au urcat, în urma dotațiilor însemnate, la fl. 29,399.03, o sumă care întrece cu fl. 3000 și mai bine dublul capitalului social! În ce privește „efectele proprii“, institutul acesta urmărește imediat după „Ardeleana“ din Orăștie,

căci posedă considerabila sumă de fl. 42.640, cu peste fl. 25.000 mai multe decât la finea anului 1897“.

Despre „Crișana“, societatea de credit și economii din Brad, scrie:

„Institutul acesta cum se vede, posedă în măsură cea mai mare încrederea publicului din părțile acelea, căci pe lângă un capital social de fl. 23.500 și rezerve de fl. 24,000 (inclusive dotațiunea anului curent), administrază depozite spre fructificare în sumă de fl. 231,272.52. Ar fi numai de dorit și în interesul bine priceput al acestui institut, ca o bună parte a acestor depozite să se plaseze în efecte publice, ușor realizabile în cas de necesitate.

„Prețul unei părți fundamentale în valoare nominală de fl. 50., s'a fixat cu fl. 101.86.

„Precum se poate vedea din cele premese, institutul acesta, pe lângă că și dotăză fondul de rezervă cu însemnata sumă de fl. 2400, mai jertfește și pentru scopuri filantropice-culturale considerabila suma de fl. 2,115 — adică aproape 25% ale profitului, putând servi în privința acăsta de model tuturor celorlalte bănci ale noastre!

Etc. Am scos aceste trei rostiri măgulitoare asupra alor trei institute.

Tot cu aceeași francheță „Rev. Ec.“ face și observări nefavorabile la unele institute, unde crede a fi descoperit lacune.

Din dieta ungară.

Judicatura Curiei.

Se vestește, că ministrul de interne Alesandru Plósz, deja în decursul săptămânii de față va prezenta parlamentului proiectul de lege despre *judicatura Curiei în chestiile electorale*.

Ministrul nu va cere esmiterea unei comisii speciale pentru studiarea proiectului, fiind-că el se prezintă tot în forma și textul în care a fost odată primit deja de dietă, și numai tocmai unele modificări mai mărunt s'au mai întrețesut, conform înțelegerii avute cu opoziția în decursul petrecărilor de pace pe timpul obstrucției.

Noii paragrafi sunt curat de drept, și pentru aceea ministrul va cere trimiterea proiectului, care e însoțit de o motivare voluminoasă, la comisia juridică, justițiară, a parlamentului.

Revista Externă

Papa și Muntenegru.

Totuși sunt puterile astea lumene prea fără inimă!

Auți d-ta minune! Și Montenegro e învitat și va avea reprezentantul seu în congresul de „desarmare“, respective de moderare a înarmărilor — numai Papa nu!

Și câte nu se pot pune la cale la atare întrunire importantă! Despre asta sunt conștii chiar și Muntenegrii. Ei, mari entusiști pentru idealurile slave, vor să și folosescă privilegiul pentru a duce și nițică discuție slavă în congres. Fac agitație în jurul ideii, ca Slavii din Macedonia, Sârbia veche și Herțegovina, să înainteze congresului o rugare, pentru a fi încorporați la Muntenegru...

De-ale Polonilor.

Preoțimea din Silezia superioară, a înaintat guvernului prusian o rugare cerând să facă mai mult loc în școle pe sama *limbei polone*.

Ministeriul de culte german (dela care multe învață și Ungurii), a respins cererea preoțimii, — ceea-ce e cu atât mai semnificativ, că preoțimea fusese încurajată în înaintarea cererii sale, de chiar cardinalul Kopp care aproba rugarea.

Să nu fie ore ceva legătură între fapta asta și între știrea de mai jos?

Cardinal prusiac la M. Sa.

Din Viena se telegrafiază cu data 10 Martie: M. Sa Monarchul a primit în audiență pe generalul Wilhelm principe de Schaumburg-lippe și pe cardinalul Kopp.

După informația unui diar semioficios, cardinalul Kopp a fost chemat telegrafic să se prezinte M. Sale la o audiență. În ce cauză însă? — nu se știe încă.

Congresul păcii.

După ultimele știri, în congresul de moderare a înarmărilor, inițiat de Țar, se vor debate numai ideile date în a două circulară rusescă, cum și cele privitoare la ideile din circulara din August 1898. Tot ce ar provoca încordări între state și ce ar fi contra contractelor existente, se va încunguiura. Altfel s'ar face iluzorii deja primii pași ai încercării.

Fiecare stat va avea un singur vot.

Pacea Țarului.

Pacea și moderațiunile Țarului o caracterizează de minune știrea telegrafică din Petersburg dela 10 Martie, că în acăsta și a apărut porunca prea-

înaltă a Țarului, prin care ordineză înființarea unui al doilea corp de armată în Caucaz.

Nici un regiment, o brigadă, o divizie, ci un corp întreg.

NOUȚĂȚI

Marile manevre, dișe și „manevrele împărețești“, principale, vor avea loc estan în Bohemia și Carinthia. M. S. Monarchul va fi present pe câmpul de manevre în provinciile cehice, din 31 August până la 4 Septembrie. Va locui în castelul din Reichstadt, în apropiere de Leipă. De acolo M. Sa se va reintorci la Viena, apoi va pleca prin mijlocul lui Septembrie la Wilach, spre a vedea și manevrele carinthiene.

Senatul universității din Pesta și duelul. Fiind-că printre tinerii universitari vin forte des înainte duelurile, că pentru fie-ce lucru sar unul asupra altuia cu sabia, — senatul universității reg. ung. din Pesta a ținut un consiliu, în care a hotărât, că de vreme-ce și așa jumătate din tineri sunt soldați și și forurile civile urmăresc pe duelanți, — el, senatul, nu va mai pedepsi și el pe tineri special.

Asta în urma unor arătări ce s'au făcut contra unor duelanți, cerând să fie pedepsiți și de senatul universitar special.

Un căpitan de husari, nebun. O scenă iritantă s'a petrecut Luni la varda principală a Burg-ului vienez. Un căpitan de husari a intrat de-odată pe porța Burgului ținând drept spre vardă. Aci dându-se jos, chemă varda sub arme, cu niște gesturi iritate.

— Eu sunt împăratul lumii!, strigă, conducându-l la împăratul!

Oțiferul comandant al vârării, îl înșelă cu vorba să vie în odaia lui de vardă, unde spunându-i că împăratul nu e în Viena ci în Schönbrunn, și că îl conduce îndată acolo, îl puse într-o trăsura închisă și îl conduse în — spitalul garnisonei, unde s'a constatat că nenorocitul e nebun. Se chiamă Ljubomir Krantil, căpitan de regimentul 10 de husari din Nyiregyhaza,

Môrte. Ioan Langa inv. și Raveca Langa n. Briuiu, din Șimotelnici, vestesc rudeniilor și cunoscuților lor trecerea din viață a iubitei mamă Ana Langa n. Pestean, întâmplată la 23 Martie, în vârstă de 75 ani, — precum și încetarea din viață a fiului lor Victor, de 11 luni, întâmplată la 26 Martie.

— Dr. Absolon Feier, medic opidan în Hunedóra, a răposat în 11 April, la 5 ore s'era, după un morb greu de 19 zile, lăsând în doliu pe tinăra-i soție și doi copii. Regretatul era abia de 33 ani și se bucura de mari simpatii la clientela-i forte numără. Inmormântarea i-se face aji, Joi la 4 ore p. m. în cimitierul gr.-or. din Brad.

Fie-le țărina ușoră!

FOIȚA

Cuvântări bisericesti

de
Dr. George Popovici.

Nu de mult a apărut în tipografia diecesană din Caransebeș o frumoasă colecțiune de cuvântări bisericesti, redactate și ținute la diferite ocațiuni și sărbători din partea distinsului membru al clerului nostru, dlui Dr. George Popovici, protopresbiter al tractului Lugoșului, în eparchia Caransebeșului. Colecțiunea înțregă care se estinde pe 178 pagini 8° cuprinde 25 predici. Aceste sunt următoarele:

1. Cuvântare ocațională, la serbarea jubileului de 50 de ani a preoției Prea Sfinției Sale Domnului Episcop Ioan Popasu. 2. Cuvântare ținută la chirotonirea mea de protopresbiter 3. Cuvântare rostită la instalarea mea de protopresbiter 4. Cuvântare rostită cu ocaziunea introducerii protopresbiterului Sebastian Olariu în Făget. 5. Cuvântare rostită la instalarea protopresbiterului Maxim Popovici în Bocșa-Montană. 6. Cuvântare ținută la sfințirea bisericii din Zgribești. 7. Cuvântare rostită la sfințirea bisericii din Criciova. 8. Cuvântare la anul nou. 9. Altă cuvântare de anul nou. 10. Altă cuvântare de anul nou. 11. Altă cuvântare de anul nou. 12. Cuvântare despre cauzele decadenței

unui popor. 13. Cuvântare rostită la serbarea Bunei-Vestiri. 14. Cuvântare rostită la serbarea hramului s. bisericii din Logoș. 15. Cuvântare ținută la sfințirea unui clopot. 16. Cuvântare pentru duminica Floriilor. 17. Cuvântare despre buna-înțelegere. 18. Cuvântare pentru Duminica Floriilor. 19. Altă cuvântare pentru Duminica Floriilor. 20. Cuvântare despre nestatornicia lucrurilor omenesi. 21. Cuvântare pentru Sâmbăta mare dimințea 22. Cuvântare despre învierea lui Isus Christos. 23. Cuvântare pentru ziua sfântă a Pascilor. 24. Cuvântare pentru sft. Rusalii. 25. Cuvântare ținută din incidentul introducerii legilor politice-bisericesti.

Di Dr. G. Popovici care și-a făcut studiile la facultatea teologică ortodoxă română din Cernăuți, și a servit și ca profesor de teologie la seminariul din Caransebeș, este un bărbat probat în ale științei teologice. Deci în partea credinței lucrările d-unei sale ne oferă deplină garanță de corectitate. Bogatele învățături și nemărginitele sfaturi și probețe, ce se pot deduce din cărțile sfinte, sunt prezentate după cerințele publicului nostru de aji și într'o formă și limbă plăcută, cari tôte dau autorului lor atributul unui orator gustat și captivatoriu. Preoțimea noastră va afla în aceste predici cuvinte și învățături de mare folos pentru sine și poporului săi.

Cine a cetit aceste cuvântări și a fost cu atențiunea cuvenită la cuprinsul lor atât

în ce privește ideile din ele, cât și forma în care acele sunt versate și prezentate, acela va trebui să și formeze convingerea, că colecțiunea este una din cele mai bune din câte avem, care merită să se afle pe masa fiecărui paroh. O recomandăm deci clerului nostru cu atât mai vârtos, cu cât predica la noi este din samă afară neglesă, și poporul este cu atât mai înșetăt după învățături și sfaturi din gura parohului.

Și nimic nu se prezintă mai derogator pentru un preot, ca și tocmai plângerea poporului, care așteaptă dela paroh și predică, iar acesta nu le satisface justa cerere. Am avut dăunăți ocaziune să aud jalba unei deputațiuni de țărani, venite de departe, ca să se plângă autorității bisericesti contra parohului lor, între altele și pentru aceea, că nici când nu predică. Să nu ne mirăm dar, și să nu lamentăm în continu, că scad venitele preoțesci, căci în parte suntem și noi de vină. Să caute preotul prin purtarea, sfaturile, pregătirile sale, a convinge poporul, că pentru el trăsese și muncesce, și atunci și poporul se va îngriji mai din adins pentru păstorul său înțelept. Altcum va trebui să ajungă poporul la convingerea, că preotul nu merită mai mult decât are, pentru că „nu este Duh în gura lui“.

Ințregă diaristica noastră a făcut mențiune favorabilă de aparițiunea acestei valorose colecțiuni. Presentăm cetitorilor vederile alor două foi asupra ei.

„Fie-care din aceste cuvântări este temeinic și cu multă grijă lucrată, expunând și tractând materia respectivă din tôte punctele de vedere, ținând cont de situațiunea actuală a bisericii și a credincioșilor. Prin acăastă actualitate cuvântările părintelui protopresbiter Dr. G. Popovici sunt de o deosebită importanță și de o netăgăduită valoare. În timpul nostru, când de lipsă este, ca amvonul bisericii noastre să lucreze cu tôte puterea la educațiunea religioasă-morală a credincioșilor, la întărirea și ridicarea simțului de pietate creștină, de sigur că cartea de predici a părintelui protopresbiter Dr. G. Popovici, va fi bine primită, și va face bun serviciu preoților nostri, iar literatură teologică ort. română, prin aceste cuvântări s'a îmbogățit cu un op de valoare“.

„Biserica și Școala“.

„Anunțăm cu plăcere aparițiunea acestei cărți valorose, care este chemată să servescă spre ajutor clerului ortodox român la diferite sărbători și ocațiuni solemne. Cartea cuprinde 25 de predici. Din fie-care din aceste predici transpiră o iubire înflăcărată față de biserică și aședămintele noastre bisericesti, precum și o erudițiune înaltă a autorului în științele teologice“. „Patria“ din Cernăuți.

Recomandând acăastă colecțiune clerului nostru, notăm și aceea că se poate procura dela librăria archidieceșană cu prețul de 1 fl 50 cr., plus portul postal de 5 cr.

Deca.

Foc. Ni se scrie din Mogoș-Miclesci; că în noptea din 16 spre 17 Martie a. c. a ars întreg edificiul școlar de acolo, cu toate recușitele și mobilierul ce l'a avut. Din ce s'a escat focul nu sa putut încă constata. Se presupune, că o mână rea ar fi sevășit acest fapt păcătoș.

Chestii economice.

Invitare.

În scopul de a pregăti o acțiune de mare importanță pentru mulțimea economilor noștri, acțiune, care reclamă întervenirea și spriginul moral al inteligenței noastre, subscrisul comitet central își ia voie a convoca pe toți membrii din loc ai Reuniunii noastre agricole la conferința, ce se va ține d. Sâmbătă în 15 Aprilie n. a. c. la 5 ore d. a. în localul Casinei române de aici (Strada Baier Nr. 1.)

Sibiu, 12 Aprilie n. 1899.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.”

Dem. Comșa Dr. D. P. Barcian
preș. v. preș.

Victor Torășianu
secretar.

Pant. Lucaș Dr. Petru Șpan
Dr. Ioan Stroia Romul Simu
Petru Ciara Emil Verzar.

Notiță Literară

De Al. Antemireanu din București ne-a trimis, drept întâmpinare la notița noastră literară din Nr. 32, următoarea scrisoare:

Domnule Director,

În Nr. de la 22 Martie 1899 al „Telegrafului Român” găsec o notiță privitoare la retragerea mea de la „Flóre-Albastră”, notiță pe cât de nedreptă, pe atât de intristătoare pentru mine, când mă gândesc de unde vine.

E nedreptă și inexată notița întru cât afirmă, cu o deplină siguranță, fapte care care n'au existat, și le afirmă în paguba mea. Astfel nu articolul „Literatura populară” m'a făcut să mă retrag și nici vre-un alt articol al meu; această retragere iarăși e departe de a fi fost forțată, așa cum se afirmă în notița semnată Prier.

M'am retras de la acea revistă, la care patru luni de țile am dus eu tot greul, din motive cu totul de alt ordin. Datoria vechilor mei colegi de redacție era să desmintă insinuația dlui Prier; nu cred însă să o facă, și de aceea vă scriu rândurile acestea. Motivele retragerii fiind prea delicate, nu pot să le arăt; în ori ce caz, nu mi-au fost impuse de nimeni. Dacă acesta nu e adevărat, să mă desmintă actualii redactori ai revistei.

Notița afirmă însă cu o uimitoare siguranță, că vechii mei colegi „s'au înfiorat de felul cum vream să mă sinucid ca literat”. și „oprindu-mă de la asta”, m'am supărat și i-am părăsit!

Să trecem acum la ceea ce m'a intristat mai mult pe mine.

În notița dlui Prier se afirmă că eu am avut intenția să persiflex „însuflețirea patriotică națională ce se manifestă în literatură și în adunări”...

Adevărat? Mă înșelă vâlc sau despre mine se scrie asta? Eu persiflex însuflețirea patriotică? Am avut eu de gând vre-odată măcar să fac lucrul acesta?...

Dacă mi-ar fi țis un scriitor ovreu că sunt apologistul ovreismelor, ori un scriitor naturalist că mă prăpădesc după arta lui, tot nu m'ar fi mirat atât de mult! Dar, pentru numele lui D-șeu, după cât reiese din notița aceea, autorul ei a urmărit unele din articolele mele... și, din ceea-ce am scris până acum, 80 la sută din cronicile mele, sunt toate brodate pe tema ridicării sentimentului național... Aici am fost acusat în toate felurile pentru acesta, și tocmai un român, ba încă un român din Transilvania, vine să-mi spuie că eu persiflex sentimentul patriotic!..

E afară din cale greu pentru mine, cu atât mai vârtos că mi-s'a făcut deosebită cinste de a mi se reproduce câteva articole dintre cele mai naționaliste, prin țiarele din Transilvania.

Veți pune însăși înainte articolul meu din Nr. 22 al revistei „Fl. Alb.”, în care făgăduiam să dovedesc pentru ce a cășut aici dragostea de folclor. Asemenea și articolul — tot al meu — „O nouă cursă celebratăi”...

Pôte ore să fie tratat de nepatriot cel care lovește în gogoșarii naționali, în fabricanții de tirade gôle și umflate?

Cum, preferi să ți-se spună o minciună de cât un adevăr? E mai bine să veți alb

unde e negru și bogăție din belșug, unde e lipsă?

Mi-a plăcut patriotismul sincer și chibzuit, nu șovinismul sfôrăitor, nesincer, de tarabă. Sunt de condamnat pentru acesta?

Persiflex „înlăcărarea patriotică”, sau pe aceea cari o compromit printr'un abuz păgubitor?... Las la aprecierea d-vostre.

Apoi înșamnă „să te sinucideți ca literat” susținând că cea mai mare parte a colecțiilor noastre de literatură populară sunt „diformate” și „indigeste”, din cauza autorilor lor?... Era bine să spun că toate colecțiile de poezii, de pildă până și aceea a ovreului Canianu, sunt perle neprețuite?

Cred că e mai bine să spun adevărul, un adevăr care de altminteri e bine recunoscut aici.

Cât privește cele ce voiam „să dovedesc”, puțin răbdare n'ar fi stricat, și e nedrept să acuți și să condamni pe cineva înainte de a-l fi ascultat.

În studiul pe care l'am scris asupra literaturii populare, se va vedea cine persiflexă înlăcărarea patriotică, și cine dorește creșterea acestei „înlăcărări”.

Până atunci însă nu e nici just, nici logic să se înainteze pe socotela mea inexactității jignitoare.

Sperând că veți binevoi a publica aceste rânduri, sau cel puțin a rectifica cele cuprinse în notița din 22 Martie, vă rog. onor. domnule Director, a primi expresia deosebitei mele considerațiuni.

București, 25 Martie 1899.

Al. Antemireanu.

Pentru ca cetitorii să pôtă înșși judeca de i-am făcut dlui Antemireanu nedreptatea acea mare de care ne acuță, reproducem în cele următoare articolul d-sale întreg, rezervându-ne a reveni. Iată-l:

„Literatura noastră populară”.

„Mi-a cășut mai deună-ți în mână un număr din revista folcloristică română „Sețătoarea” tipărită în Fălceeni. Câți mai sunt cari știu că în țara noastră apare o fôie pentru folclor și mai ales câți sunt acei cari o citesc?”

Iată întrebarea pe care mi-am pus-o vâdând numărul „Sețătoarei”, și de această întrebare s'au legat o întregă serie de reflecții asupra literaturii noastre populare în raport cu publicul cetitor.

E o cestiune de multă înșamnătate, cestiunea creațiilor populare; și uitarea în care a fost aruncată atât de repede, ne zăgrăvește minunat de bine nestabilitatea stărilor noastre psihologice, a gustului și a înclinărilor; tot de odată dă mult de gândit asupra valorii instrinsece a literaturii populare.

În adevăr, sunt câți-va ani de când folclorul devenise pasiunea generală a publicului. Colecțiile apăreau cu prisos în fie-care an; culegătorii de povești, poezii și snôve erau mulți ca iarba câmpului și se înmulțeau mereu. Revistele de frunte, în fie-care număr aveau câte o bucată sau două — cel puțin — de producții populare. Se făceau studii peste studii, se țineau conferințe asupra literaturii populare... Poezia poporului român era ridicată în slava cerului, basmele lui nu mai puțin...

Și de odată, ca prin farmec a încetat totul. Folcloriștii noștri s'au lăsat de profesia vechi; publicul a uitat și basme și poezie; revistele dór la vreme de nevoie mai se milostivesc să publice o poveste sau o poezie populară; de studii și conferințe nici nu mai este vorbă.

De ce o atât de repede schimbare? Cărei cauze se datorește stingerea această subită a entuziasmului de alfă dată?... Folcloriștii nu au fost mulțumiți de primirea pe care le-o făcea publicul?... Publicul să fi fost amăgit în entuziasmul lui? Literatura poporului nostru nu meritase atenția care i se dăduse de publicul cult?...

Iată întrebări cari sunt de natură să te pue mult pe gânduri. Căci nu trebuie trecută atât de repede cu vederea schimbarea această bruscă, trecerea de la cel mai cald entuziasm, la cea mai rece indiferență.

Pentru a da de rost cauzei care a determinat această aparentă anomalie — să cercetăm puțin împrejurările în care a isbucnit pasiunea folclorului în publicul nostru cult.

În primul rând vom găsi două factori determinanți, două talente de semă: Creangă ei Ispirescu, pe cari putem să îi socotim ca promotorii adeverați dar îndirecți ai pasiunii folcloristice.

Câtă vreme au trăit și au scris, mult nu prea s'a știut de ei, dar, cum se întâmplă de obicei, cu prilejul morței lor, s'a făcut mare zgomot; li sau făcut panegiricele cele mai strălucite, activitatea lor a fost studiată și adusă la cunoștință tuturor... Larma care se făcuse pe tema colecției de poezii populare a lui Vasile Alexandri, se reînoui cu o înfecită vîgore.

Și cum se întâmplă în totdeauna, începură să se arate imitatorii, vânătorii de o glorie pe care nu o putuseră câștiga prin alte mijlôce.

Literatura populară începu să fie cercetată mai de aproape, și, grație unui alt factor, despre care vom vorbi numai de cât, ajunse să fie la ordinea țilei, să captiveze gustul publicului. Acest alt factor au fost teoriile sociale pe care socialiștii în deosebi, le aduceau după țermuri străine.

Se vorbea de a-tot-puternicia poporului, și se idolatrizzu meritele, se vorbea de „inima lui largă”, și, dacă ar fi fost cu puțință, s'ar fi propus să i-se ridice și... o statue, spre a avea unde să se prostorneze adoratorii! Religia maselor, câștiga tot mai mulți adepti; viața socială a poporului începu să fie cercetată mai de aproape, și, drept corolar, deci și produsele imaginației lui.

Gloria literaturii populare a durat însă tot atât de puțin, cât și epoca de domnie a teoriile social-democrate; fulgerătoare apoplexie care a lovit socialismul la noi, nu își găsește comparație de cât în subita stingere în public a dragostei de folclor.

Va să țică faima literaturii populare se datora, pe de o parte meritelor individuale desvâluite de Creangă și Ispirescu, iar pe de alta unei teorii sociale la modă.

O operă literară însă, care închide în ea însușiri cu adevărat artistice, trebuia să continue a pasiunea spiritele și a trona de pe înălțimea la care fusese ridicată.

Literatura populară e produsul a mii de generații cari s'au perindat în decursul veacurilor, și ca atare, dacă poporul care a creat-o avea însușirile trebuincioșe, dacă avea talent, opera lui putea să capete pecetea desevășirii, putea să dobândescă țaria eternă a monumentelor cari își rid de vreme.

Prin urmare, dacă literatura noastră populară avea într'ênsa acea nemuritoare scântee de geniu, trebuia să intereseze tot atât de mult, să trezescă aceeași plăcere imensă, tot d'a-una, chiar și după căderea factorilor cari o făcuseră celebră.

Când o operă nu are valoarea intrinsecă în care a crezut orbește o generație, și când această generație a atribuit autorului acelei opere merite pe cari el nu le avea, dreapta judecată nu întârzie să se răsbune; momentul uitării va înghiți odată și autor și operă.

Așa să fi fost și cu literatura noastră populară? Să-i fi lipsit acele calități cari asigură eterna viață unei opere de artă?... Alexandri a țis, că „tot românul se naște poet”; să fie ore adevărat tocmai contrariul?

Să știe în adevăr, că se află popore cari dacă nu sunt chiar cu totul lipsite de literatură, dar ceea ce au produs e cu desevășșire nul, ca valoare artistică!

Să fie ore și poporul român din numărul acestor neamuri igrisite de muse?...

La cestiunea această nu trebuie să se răspundă cu fraze gôle și pline de un patriotism reu plasat; trebuiesc amănunțite studii de etnografie, de psihologie și de critică literară.

Un studiu de felul acesta, cu modestele mele puteri, mi-am propus să-l fac eu și cred că în curând îl voi da gata. Cei cari se simt mai competenți, ar trebui să se ocupe și de cestiunea această, care are o înșamnătate mai mult de cât mare.

Am vățut începuturi vrednice de laudă în domeniul istoriei; am vățut profesori de universitate căutând și desvâlind adevăruri, cari nu au fost tocmai măgulitoare pentru mândria noastră națională, dar au fost adevăruri — și adevăruri înainte de toate!

De ce nu s'ar face încercări de aceeași natură și în domeniul literaturii populare?... De fraze bombastice ne-am săturat; de elogiile streinilor cari nu ne cunosc, așșșderea.

Să revenim însă la punctul nostru de plecare.

E în adevăr inconstentabil că astă-ți, literatura noastră populară, față de elementul cult, a cășut în desuetudine. Astă-ți dór câți-va muncitori intelectuali se mai ocupă de folclor, aprôpe cu desevășșire ignorații de masa mare a cetitorilor. Produsele intelectuale ale poporului nostru par cu totul discreditate, întru cât nu mai au nici o căutare, și cauza nu pôte să reside decât în natura intimă a acestor produse.

Firește, la această au contribuit și culegătorii lipsiți de dibăcia trebuincioșă, lipsiți de ori-ce grăunte de talent, cari au umplut bibliotecile cu „colecțiile” lor indigeste. Dar, dacă în aceste produse diformate, se afla sub cenușa pusă de culegătorii nedibaciu, o scântee de geniu, literatura populară ar fi continuat să pasiuneze gustul publicului. S'ar fi gășit poezi și prozatori cari să se inspire dintr'ênsa, să pue într'o formă măestrită primitivul bloc de marmură.

În afară de splendida poveste „Departee” a dlui Delavrancea și de „Făt Frumos din lacrimă” a lui Eminescu, pôte nu a mai avem nimic în literatura noastră cultă care să merite admirarea unui om de gust. Ceea

ce face însă frumusețea acestor povești, ca și în cele scrise de Creangă și Ispirescu, e tocmai nota personală a autorilor, adaosul, forma... Părțile frumoșe ale fondului unora dintre aceste povești, nu aparțin poporului român; ele sunt comune mai tuturor popoarelor Indo-Europene.

În poezie, acelaș lucru: cea mai de cettit colecție, rămâne tot a lui Alexandri, pentru că... a prelucrat'o el!

În cele Valte, dacă la o mie de versuri archibanalate vei găsi două mai bunisore, origina existenței acestora e susceptibilă de discuție, o discuție, care de alt-fel, ar fi de prisos, întru cât lucrul n'ar merita atât de multă ostenelă!

În totă literatura noastră populară, nu se găsec nici două bucăți de adevărată Artă: iată ce cred că am să dovedesc în studiul despre care am pomenit mai sus, și pentru ce literatura populară a cășut atât de repede în desconsiderația ômenilor de gust.

Al. Antemireanu.

Ultime știri.

Din România.

Guvernul d-lui D. A. Sturdza a demisionat Marți după amiaș.

Furtuna cea mare ce a ridicat'o la București discuția asupra desvârlirilor din broșura anonimă despre politica națională alui Bánffy, l'a mățurat de pe înălțimea pe care se afla de patru ani, ca prim-ministru al țerii.

Demonstrațiile de stradă, de Duminecă, la suprimarea cărora organele chemate a apăra buna ordine, au comis mai multe greșeli, i-au agravat și mai mult situaținea, încât deja Marți după amiaș dl D. Sturdza a prezentat Regelui demisia cabinetului, și M. S. Regele a primit'o, rugându-l să conducă încă afacerile până la formarea noului cabinet.

O întâmplare durerôsă a emoționat adenc capitala și țara română în țiuia, și așa prea iritată, a abșicerii dlui Sturdza.

Vechiul bărbat de stat Lascar Catargiu, care Luni sara condusesese încă ședința opoșiției unite, care hotărisse o acțiune de nesfârșită rezistență față de guvern, — Marți după amiaș, după primirea știrii despre demisia dlui Sturdza, a fost atacat de apoplexie și a murit repentin. Era în vîrstă de 75 ani, și avea să ajungă iarăși ministru-șefedinte.

Partidul conservator a proclamat îndată de șefedinte al seu, în locul răposatului, pe G. Gr. Cantacuzino, care va forma, împreună cu junimistul P. Carp, noul cabinet.

Ca știri și versiuni se mai dau următoarele:

Îndată după retragerea ministrului, ministrii demisionați, împreună cu mai multe persoane marcante din partidul guvernamental amic d-lui Sturdza, s'au întrunît la dl Stoicescu pentru a redacta și a subsemna un manifest, pe care vor să-l adreseze țerii.

Fruntașul liberal Eugeniu Stătescu, primit Marți în audiență, ar fi declarat Regelui, că o concentraținea liberală e de present imposibilă și un cabinet liberal presidat de alt bărbat politic, decât de domnul Sturdza, n'ar avé șansă de succes.

După altă versiune dl Stătescu ar fi declarat Regelui, că el ar fi în stare să formeze un guvern de concentrație liberală, dar cere să i-se dea pentru această mână liberă.

D-l Gr. Cantacuzino, proclamatul șef conservator în locul lui Catargiu, ar fi fost însărcinat cu componerea noului cabinet, numai după ce concentrarea liberală n'ar fi reușit.

